

(Fortsættelse 30):

TYSK TRO PÅ SEJR

I Nationaltidende for søndag den 9. marts 1941 kunne man blandt meget andet også læse et interview med den tyske propagandaminister Joseph Goebbels (1897-1945), hvori denne på sin sædvanligt fanatiske måde giver udtryk for overbevisningen om, at tyskerne ville vinde verdenskrigen. Interviewet med ministeren var foretaget og skrevet af Nationaltidendes Berlin-redaktør Jakob Kronika (1897-1982), og forsideartiklen havde overskriften: "Dr. Goebbels bebuder Kamp paa alle Fronter og med alle Vaaben." Manchetten lød: "Med Foraarssolens Komme vil Verden faa et eksempelløst Krigsskuespil at se, siger Ministeren"

Redaktør Kronika havde aftenen i forvejen "deltaget i et selskabeligt Samvær, hvor Rigsminister Dr. Goebbels var Vært og midtpunkt. Samværet fandt Sted i Presseklubben ved Leipsiger Platz, hvis Lokaler er blevet skabt og istandsat paa Ministerens Initiativ. Dr. Goebbels har ved den festlige Indvielse for nogle Uger siden lovet, at han saa ofte som muligt vil lade sig se i Klubmedlemmernes Kreds for frit og aabent at tale om aktuelle Emner. I henhold til dette Løfte var Propagandaministeren i Gaar til Stede ved en Musiksoiré i Presseklubben. Blandt Gæsterne saas en hel Del kendte Kunstnere fra Berlins Koncertribuner, fra Filmen, Teatret og Litteraturen."

Under stykoverskriften "Krigens Afgørelse i 1941" skiver Jakob Kronika følgende:

"Her er nogle af Hovedpunkterne i Samtalen med Dr. Goebbels:

- Skal Krigen faktisk afgøres i Aaret 1941?
- Dette har Føreren udtrykkeligt lovet, og Løfter og Profetier fra den tyske Førers Side har saa sandelig deres Betydning. Førerordet om Sejrens Fuldbgyrdelse i 1941 er for Rigets ansvarlige Ledelse det samme som en moralsk Forpligtelse til at gøre en Ende paa Krigen. Enhver, der er indviet i de tyske Kampforberedelser, ved, at Englands kapitulation er givet.

Giftpile, som England intet aner om

Lad først Vaarsolen rigtigt bryde igennem med sin fulde Kraft saa vil Verden faa et eksempelløst Krigsskuespil at se. Man bør ikke begaa den Fejl kun at regne med tysk Indsats paa een Front eller at sætte krigens afgørende Kampfase i Forbindelse med blot een Slags Vaaben. Der vil blive sat ind med Angreb paa alle Fronter og med alle Vaaben.

Vær forvisset om, at Tyskland har nogle Giftpile i Behold, som hverken England eller andre aner noget om, før de en Dag bliver skudt af. Men om saadanne Giftpile maa der naturligvis fortsat raade Tavshed.

- Kan der blive Tale om en Sejr over England, før tyske Soldater staar i London?
- Der bliver Tale om Sejren over England i det Øjeblik, da England kapitulerer. Hvorledes de militære omstændigheder i forbindelse med den engelske Kapitulation vil se ud, behøver man ikke at beskæftige sig med. Englands kapitulation er uundgaaelig. Dette borger Tysklands Kampmidler og Kampfplaner for.”

Set på baggrund af krigens videre forløb og De Allieredes sluttelige sejr over Nazi-Tyskland må man prise sig lykkelig for, at historien ikke kom til at forløbe, som nazikoryfæerne med Hitler og Goebbels i spidsen troede og håbede på. Men i 1941 herskede der stor usikkerhed om, hvordan og hvornår krigen ville slutte. Den danske regering under statsminister Staunings ledelse var derfor indstillet på, i hvert fald som en sandsynlig mulighed, at tyskerne ville besejre vestmagterne og dermed vinde krigen. Der var ligefrem danskere, som åbenbart så med velvilje på en kommende dansk-tysk helstat. Det gjaldt f.eks. Dr.phil. Hans Jensen, som i Nationaltidende for søndag den 9. marts 1941 havde en kronik med titlen ”Den dansk-tyske Helstat”. Efter en gennemgang af Danmarks hidtidige historie op til og med 1800-tallets ”liberale og nationale Aand”, konkluderer forfatteren følgende:

”Rummelig og frisindet tør man kalde den gamle dansk-tyske Stat, hvis enevældige Regering udviste saa megen Hensyntagen og Tolerance overfor en tysk Befolknings lokale og nationale Ejendommeligheder.”

Mon ikke den idealistiske og velmenende dr.phil. svævede oppe i skyerne med sin holdning og sine synspunkter, hvilket han dog ikke var ene om. Statsminister Stauning var ingen undtagelse, selv om han samtidig var mere politisk orienteret og efter evne søgte at styre Danmark udenom en egentlig tysk magtovertagelse, når og hvis krigen skulle slutte på nazisternes præmisser.

STATSMINISTER STAUNINGS SYN PÅ ”NEUROPA”

Under overskriften ”Statsminister Stauning om Europas Nyordning” refererede Nationaltidende for 9. marts 1941 den tale, som statsminister Stauning havde holdt i Studenterforeningen dagen før. Artiklens manchete lød sådan: ”Han tror paa Nationernes Frihed og Selvstændighed. Ikke aandelig og politisk Omstilling, men erhvervsøkonomisk Nyordning.”

I sin tale forholdt Stauning sig dog ikke direkte til begrebet ”Neuropa” – et kunstord, som er en forkortelse af Neues Europa – hvorved nazisterne forstod

Det nye Europa, som skulle blive resultatet af det tyske herredømme, som man tænkte sig indført efter sejren. Men i sin tale forholdt han sig til, at Tyskland var den ubestridte magt, som på det tidspunkt herskede "over væsentlige Dele af Europa." Stauning forstod endvidere, at tyskerne sigtede efter "en blivende europæisk Nyordning, der skal være raadende i Fremtiden." Den 'nyordning' så Stauning på med en forsigtig optimisme:

"Denne Nyordning vil kræve et Samarbejde indenfor Europa, og Linien vil være den fra Tyskland kendte Planøkonomi, der sikkert rummer betydelige Fordele frem for den Planløshed, som har været raadende hidtil som Bestanddel af det liberalistiske Samfund, der i udpræget Grad bygger paa Egoismen – altsaa Erhvervs- og Samfundsegoisme.

Den tyske Planøkonomi kan tænkes praktiseret igennem Overenskomster, som bestemmer, at man aftager tyske Raastoffer og Industriprodukter imod til Gengæld at levere Landbrugsprodukter og andre Varer, som det bliver muligt for de enkelte Lande at producere.

Der tænkes sikkert paa en Arbejdsdeling i Europa, og for saa vidt den bliver fornuftig og hensynsfuld, er der ikke deri Anledning til Indsigelser! Meningen vil være at give Tyskland gode med Tyskland samarbejdende Lande forøgede Produktions- og Omsætningsmuligheder. Arbejdsdelingen og en fornuftig ordnet Produktion og Omsætning vil gøre dette Europa meget stærkt overfor Blokade og vil ogsaa kunne fremme en Højnelse af Levevilkårene."

Stauning havde altså valgt, at se den europæiske nyordning under tysk overherredømme som grundlæggende et spørgsmål om planøkonomi, en nyordning, der jo ikke lå Socialdemokratiet fjernt. Heller ikke selvom man for længst havde forladt teorien om den marxistiske planøkonomi.

RESTRIKTIONERNE TILTAGER

For folk, der jævnligt gik på restaurant, fik det betydning, at der med virkning fra 8. april blev påbudt serveringsbegrænsning. Det betød, at "det store kolde bord" bortfaldt og at en middag højst måtte være tre retter og dessert, medens varme retter kun måtte serveres i tiden kl.11-21. Fra 16. april måtte personer under 18 år ikke opholde sig i danseetablisser, kaffe- og isbarer o. lign. efter kl. 21, medmindre de var ledsaget af forældre eller værge. Overtrædelse af forbudet skulle anmeldes til politiet, som derefter skulle underrette børneværnet!

Fra og med den 29. april indførtes der en kødløs dag på restauranter hver tirsdag. Det skete af besparelshensyn, idet kødmanglen var begyndt at gøre

sig gældende, efter at tyskerne havde fremsat krav om, at en del af kødkvæget blev eksporteret til Tyskland. For restauranterne kom tirsdagene til at betyde en stille dag, for folk gik ikke på restaurant for at spise "vegetarmad" eller "kaninfoder", som det foragteligt kaldtes.

Den påbudte mørklægning af trafikken med køretøjer og cykler med dæmpede lygter, fik også uheldige følger i form af et stigende antal færdselulykker. Dette var dog allerede forekommet året før, hvor der var sket en række ulykker som følge af mørklægningen. I alt 231 personer kom mere eller mindre alvorligt til skade, med dødelig udgang for 8 mennesker. Den 29. april 1941 startede Justitsministeriets Propagandaudvalg derfor en kampagne, som skulle agitere for forsigtigere færdsel af fodgængere. Kampagnens motto lød: "De er vel ikke fumlegænger?". Nogle af tidens markante tegnere lavede plakater til kampagnen, og en af disse var den fremragende og ofte muntert-satiriske tegner Arne Ungermann (1902-1981).

UNDERHOLDNING, DER SLØRER REALITETERNE

Den på mange måder forværrede situation i Danmark som følge af den tyske besættelse, kunne dog ikke afholde danskerne fra at foretage sig de ting, de var vant til fra det relativt friere liv i 1930'erne med stigende økonomisk velstand, i hvert fald for den bedre stillede del af familien Danmark. En af de ting, som den almindelige dansker ikke ville undvære, var forlystelserne af den ene og anden slags og herunder ikke mindst den i reglen ugentlige biografur.

Som det indirekte fremgår af biografrepertoiret, så var filmene langt fra præget af de aktuelle begivenheder i verden. Skulle man dømme efter filmenes titler og indhold, så var der hverken krig, besættelse, rationeringer, arbejdsløshed eller sortbørshandel, tyveri, mord og drab som følge af verdenssituationen. I ovenstående repertoire er der dog en enkelt undtagelse, nemlig filmen "Sejren i Vesten", hvorom jeg ikke ved andet, end at det var en tysk propagandafilm, som indirekte postulerede, at fascisternes og nazisternes i sidste ende ville besejre den demokratiske vestlige verden. Filmen blev spillet i Dagmar Bio, som jo dengang som nu havde til huse i Dagmarhus, der var delvis beslaglagt af tyskerne, men som dog først blev totalt beslaglagt efter 29. august 1943, hvorefter Dagmar Bio udelukkende blev værnemagtsbiograf.

CYKLERNE FREM ...

Under denne manende overskrift opfordrede Ekstrabladet 8. april 1941, dagen før et-årsdagen for den tyske besættelse af Danmark, danskerne til i stigende omfang at benytte cyklen som transportmiddel. Der var i forvejen mange cykler i storbyernes gader, men selvom der faktisk ikke var mange personbiler på den

tid, så gjorde især benzinrationeringen det nærmest umuligt at benytte denne persontransportform.

Bladet indeholdt desuden en del forskellige annoncer, som alle reklamerede for cykler og cykeltilbehør. Med henvisning til den sundhedsmæssige effekt af at cykle, forudså Ekstrabladet ligefrem at der ville blive tale om en "Rekord-Cykelsommer" dette år, hvilket formentlig også kom til at passe, for aldrig før havde man set så mange cykler på gader og veje, som i 1940'erne.

I øvrigt havde nogen regnet ud, at der på det tidspunkt alene i København var omkring en halv million cykler, og regnet for hele landet omkring 2 millioner cykler, eller en cykel for cirka hver anden dansker. Under overskriften "Cykler nok" skriver avisen følgende:

Der har været Tidspunkter, hvor man frygtede for, at der i Aar skulde blive mangel paa Cykler og Tilbehør. Men denne Frygt synes nu at være ubegrundet. De Fabrikanter, vi har talt med, erklærer, at vi nok skal komme godt igennem Sæsonen. Lagrene er tilstrækkelig omfangsrige og Fabrikationen tilstrækkelig stor til, at Efterspørgslen kan klares. Der er altsaa ingen Grund til at holde sig tilbage. Vi kan trøstigt kaste os ud i Foraaret paa den letteste af alle Befordringer."

men ikke desto . . .

og dog . . . Nederdel

Cykless

Præsentation af Cykless er Nederdel — ogsaa naar De cykler!

De paa Tegn-ingerne. Bag paa Cykless findes en Lynlås, som De sæbner, naar De sætter Dem op paa Cyklen. De sidder paa et Par Benklæder af samme Stof som Nederdelen. Foran er Cykless som enhver anden Nederdel. Den kryber blot ikke op.

Naar De er færdig med at cykle, trækker De Lynlåsen ned — og De ser chik ud — og kan bevæge Dem uden den Følelse, at Deres Nederdel ubekvemt bagges. Er det ikke fløkt? Cykless har mange l'woodstoffer til Priser fra Kr. 19.85

Standard
paa Stroget
Vimmelskættet 45 C. 13 40

Væk med Overfrakken!

Men bortset fra denne lille Skare af Fanatikere og den ret store Skare af Enhver-Cyklister, der har hele Aaret til Sæson, saa er det dog først nu, at den egentlige Cyklesæson oprinder. Der er nu ved at komme saa megen Varme i Luften, at man kan tænke paa at cykle uden Overfrakke, og det er jo da idealet. Den vidunderlig frie Fornøjelse, man har naar man sidder paa sin Cykel, begrænses forfærdelig meget, hvis man har Overfrakkeskæderne hængende bagud eller til at genere Benenes frie Bevægelse, saa den maa man al med. Ogsaa Føret er først nu rigtig til at regne med. Hvor mange bryder sig til syvende og sidst om at ligge og balancere paa en islat Gade eller i det rædselsfulde Sæle, som vi har haft Fornøjelsen af at opleve ind imellem Frostperioderne.

Nej, først nu er det rigtig godt — og nu maa vi kunne cykle.

En Rekord

Alt tegner til, at denne Sommer bliver den største Cyklesommer, vi nogen Sinde har haft. Den vil uden Tvivl slaa Rekorden fra i Fjor, der jo ellers var helt utrolig. Hvordan vi skal være paa Landevejene — og navnlig paa de relativt

Den fineste lillokønde

Kvalitets Cykle..

I bedste Montering. 185.-
or. Kontant fra Kr.

Gearcykler fra 205.-

AXEL KETNER

Nørrevoldg. 9 (Hj. af Vendersgade)
Central 4193

Cykletasker

af svær Ravndug 885
Kr. 14.85—10.85

Udendørs Udstyr

Vandkunsten - Til. C. 7616-17

lister, Cykler
like Udstyr
Lommeterkla

En S

Hvis ma
at vi var k
Situation kur
middel, saa
været nødt t
jo ganske s
Bade i det
Fruiluftsglæde

Hvad bet
fuld frisk L
torfolk og A
hver Aften
deres Bestill
Dags Arbejd
Dagen igen
de atter om
deres lille
hjem. Og ikk
Slutning kan
Tur ud i de

Sø.

Sordagstu
get af det
den Fejl, at
Søndag Furr
lille Tur ud
kært og det
af Cyklen. F
kes først, No
men i sin St
skal nogenl
og planlæg
Det bedste er

absco

er disse Lånjer.

Ikken

Skare af
ve af Er-
Aaret til
, at den
er er nu
i Luften,
ile uden
det Den
man har
begræn-
ar Over-
eller til
ise, saa
Faret er
l. Hvor
sides om
nat Gade
n vi har
imellem

dt — og

er bliver

en Sinds

staa Ne-

var helt

i Lande-

relativt

er

5

r 1/2

lister. Cyklen hører med til vort person-
lige Udstyr paa samme Maade som Sko,
Lommeterklæde og Pudderdase.

En Sundhedskilde

Hvis man kunde tænke den Tanke,
at vi var kommet ind i vor nuværende
Situation kun med Bilen som Befordrings-
middel, saa vilde man omgaaende have
været nødt til at optinde Cyklen. Den er
jo ganske simpelt blevet uundværlig.
Blaaede i det daglige Liv og i de ugentlige
Friluftslæder.

Hvad betyder ikke den dejlige Mund-
fuld frisk Luft, som Titusinder af Ken-
torfolk og Arbejdere nu hver Morgen og
hver Aften faar paa Vejen til og fra
deres Bestilling? Netop saa meget, at de
kommer friske og oplagte ind til den nye
Dags Arbejde, og netop saa meget, at de
Dagen igennem gaar og glæder sig til
de atter om Eftermiddagen skal bestige
deres lille Privatbefordring paa Vejen
hjem. Og ikke mindst til, at de ved Ugens
Slutning kan faa sig en ordentlig lang
Tur ud i det Frie.

Søndagsturen

Søndagsturens Tilrettelægning er no-
get af det allervigtigste. Mange begaar
den Fejl, at de tager hjemmefra herad
Søndag Formiddag bare for at trille en
lille Tur ud ad Strandvejen. Det er forkert
og det er lige ved at være Misbrug
af Cyklen. En Cykeltur skal gennemtan-
kes først. Naturligvis ikke i alle Detaljer,
men i sin Start og i sit Hovedforløb. Man
skal rogeklunde beregne Turens Varighed
og planlægge Bedestenerne i Forvejen.
Det bedste man kan gøre, er at tage Cyk-

drinner

Ung Københavnerinde klædt i den
nye praktiske Cyklenerdel Cykless.

Vidunderlig Følelse

Og kender De en saa vidunderlig og
let befriende Fornemmelse som den
faar, naar man sidder paa sin Cykel?
Somme Tider drømmer man jo, at man
paa en Gang kan flyve, og det er en af de
morsomste og herligste Drømme, man
kan have. Men det, der inden for Virke-
lighedens begrænsede Rammer kommer
nærmest op til denne Drøms Opfyldelse,
er Fornemmelsen paa Cyklen. Vi har vir-
kelig en Følelse af at være suveræne paa
dette Befordringsmiddel. Det udgør lige-
som en Del af vort eget Legeme. Vi har
paa én Gang faaet rullende Fødder med
fjedrende Gummissaler — og ingen Af-
stand er os hellig.

Ja, sikken Sommer, vi gaar i Møde!

BOSCH

1/2 Time
paa Pedalerne

og De er i Skovriderkroens
hyggelige Omgivelser. Drik
Eftermiddags-Kaffen herude
med Læge Kager (sa vist
saa Kønligt) — eller lad
Der Køllescheer silberede
Dem et herligt Skvaltid.

Skovriderkroen
Bordbestilling: Helrup 6340

absolut
ABSALON
naar Forsikring skal tegnes

Den nye Strong

Den helt nye Luksuscykel! Fineste Lakering og
Maalring. Alltidsbeholdt og montere! Mon-
teret med sort Ebonolæder, Elastikstødder, Ujævn-
løber, Toppele Frisjuel, 2 mm Lager, Til-
løber: Pumppe, Tanker og Værktøj, Låse. — **135.00**
10 Aars Garanti, Halvbetaling, 3 Mdr. rekvir. i kontant

Nordre Fasanvej 175-177. Telf. Gothaab 560-7060

LUNDS IMPORT

Herover ses nogle eksempler på annoncer for cykler og cykeltilbehør, som blev bragt i Ekstrabladet den 8. april 1941, dagen før et-årsdagen for den tyske besættelse af Danmark. Efterhånden som krigen skred frem og biltrafikken blev stadig sjældnere, for til sidst nærmest at ophøre totalt, blev der i stadig stigende grad og omfang brug for cyklerne, både til persontransport til transport af varer.

NYT REVYTEATER

Den 3. maj 1941 skete der en nyskabelse inden for det københavnske forlystelsesliv, idet Dagmar Bio denne dag for første gang åbnede som revyteater i sommerhalvåret. Det hang formentlig sammen med biografsituationen i det hele taget, for det var efterhånden blevet vanskeligt for biografejerne at få især nye amerikanske premierefilm på repertoire. Men om morgenen kl. 7,15 og 9,15 kunne man se nogle populære skuespillere optræde på Dagmar Bios scene. Hovedkraften var Liva Weel (1897-1952) med assistance af velkendte folk som Gerda Gilboe (1914-2009), Ib Schønberg (1902-1955), Caja Heimann (1918-1988), Sigfred Johansen (1908-1953) og Helge Kjærulff-Schmidt.

Desuden optrådte den på den tid velkendte koncertpianistinde France Ellegaard (1919-1999), som gennem utallige turneer i Europa før krigen vakte opmærksomhed ved sit virtuose og klangskønne klaverspil. Hun blev dog en overgang upopulær herhjemme, fordi hun i 1941-42 gav koncerter i Nazi-Tyskland, muligvis fordi hun indirekte var tvunget til det. I hvert fald tog hun i 1943 ophold i Sverige, hvor hun opholdt sig til 1948 og herunder blev gift med sin finske mand. Fra 1949 var hun bosat i Finland, men gav ofte koncerter i Danmark.

På den tid var situationen den, at den tyske værnemagt allerede fra besættelsens begyndelse havde beslaglagt dele af Gutenberghus, hvor eksempelvis den senere chef for Gestapo i København, Günther Pancke (1899-1973), kaldet "den højere Pancke", og hans stab fra oktober 1943 havde lokaler og kontorer.

FORLYSTELSESLIVET BLOMSTRER

I det tidlige forår og sommeren var der et par populære udendørs forlystelser, nemlig Dyrehavsbakken og Tivoli, som åbnede henholdsvis 1. og 3. maj, og som efter indretning af mørklægning fik lov til at holde åbent til kl.24. Det var også for os børn af mindrebemidlede forældre blevet en tilbagevendende tradition, at vi i hvert fald skulle i Tivoli og på Bakken én gang om året. Og med i reglen 5 kroner - det var en anselig sum dengang - på lommen drog vi af sted til herlighederne.

Tivoli besøgte vi almindeligvis før og Dyrehavsbakken efter skolesommerferien. Det var forresten yderst sjældent, at én eller begge af vore forældre var med os ved de lejligheder, for det var der simpelthen ikke råd til. Men når det endelig skete, var vi børn glade for det, for så kunne det ske, at der vankede en ekstratur i en eller anden forlystelse, og måske betalte den voksne den obligatoriske isvaffel. De fem kroner, man havde fået til formålet blev jo hurtigt brugt, for de skulle også række til transporten, som til Tivoli foregik med bus og til Bakken med både bus og S-tog.

Mine forældre var især glade for Dyrehavsbakken, for de holdt begge meget af den dejlige Dyrehaveskov, som vel har mindet dem om deres eget tidligere landsbyliv med nær til skov og strand. Det var en særlig glæde for os børn, at have vore forældre eller bedsteforældre, hvilket i vores tilfælde altid betød morfar og mormor, med i Tivoli eller på Dyrehavsbakken, for så hændte det gerne, at der vankede en ekstratur i en eller anden forlystelse, lige som det skete, at de voksne betalte den obligatoriske isvaffel til omkring 50-75 øre. Det betød dog ikke, at vi så selv havde penge tilovers fra vores medbragte fem kroner, for dem havde vi ikke noget besvær med at få brugt. Når vi så hen på

aftenen stod på Klampenborg Station og skulle købe togbillet til hjemturen, havde vi drenge hver især brugt hver eneste øre af de medbragte penge. Det var dagens antiklimaks, for mor eller far skældte med god grund ud over, at vi ikke havde gemt penge til hjemturen. Vi drenge nøjedes med at se brødebetyngede ud, og derfor endte det selvfølgelig med, at de voksne betalte for vores billetter.

Turen til Dyrehavsbakken foregik i reglen på den måde, at familien tog sporvognen ind til Nørreport Station, og herfra kørte man med S-toget til Klampenborg Station. At køre med S-tog var ikke så almindeligt for nogen af os dengang, og slet ikke for mine forældre, og jeg kendte faktisk ikke til, at der fandtes et endog forholdsvis udbygget S-togsnet mellem Københavns forskellige bydele. Det lærte jeg først for alvor at kende efter 1957, hvor jeg var vendt tilbage fra 22 måneders civil værnepligt (militærnægter) i Gribskovlejren, og efter at min daværende kone og jeg var flyttet til Brøndbyøster. Transporten frem og tilbage til København, hvor vi begge arbejdede på det tidspunkt, foregik udelukkende med S-tog..

Men undervejs til Klampenborg gjorde S-toget bl.a. holdt ved Charlottenlund Station, og i al fald navnet var velkendt for os, for ikke langt derfra lå Charlottenlund Strand, hvor vi drenge jævnligt kom om sommeren for at bade. Men fra Klampenborg Station nærmest løb vi den forholdsvis lange vej ind gennem den røde træport og videre gennem skoven til det uhyre populære forlystelsessted, som havde ligget på stedet siden det 15. århundrede, altså siden 1600-tallet, hvor stedet tjente som markedsplads ved en kongelig dyrehave.

Til at begynde med måtte staderne kun være telte, som blev slået op i markedstiden og taget ned om efteråret, men fra begyndelsen af 1900-tallet blev staderne opført som permanente træskure og større bygninger og pavilloner. Stort set sådan, som forlystelsesstedet Bakken ser ud den dag i dag, bortset fra de nyere forlystelser, der er kommet til i løbet af 1900-årene og senere.

For øvrigt var der som tidligere omtalt på dette tidspunkt, altså i 1941, endnu de såkaldte "kuk-kasser" eller "kinetoscoper" på Bakken, og dem skulle i hvert fald jeg helst have tid og mulighed for at kigge i. Ikke så meget på grund af de mere eller mindre afklædte damer, man kunne se i kuk-kassen, men fordi selve princippet med de såkaldte "levende billeder" fascinerede mig. Bortset fra det, så havde jeg selvfølgelig ikke noget imod, at se en ung køn kvinde kokettere med sine legemlige ynder og fordele. Samtidig fandt jeg det dog en smule frastødende, at nogen ville vise sig hel- eller halvnøgne for et savlende, småberuset og liderligt mandepublikum. Men trang til ekshibitionisme og et

formentlig klækkeligt honorar for sin optræden foran filmkameraet, kan nemt tænkes at have gjort udslaget til, at så forholdsvis mange unge og yngre damer allerede fra omkring 1800-tallets midte ikke havde noget imod at udstille sig i markedspladsernes kuk-kasser – og i øvrigt også på såkaldte "franske postkort". En årligt tilbagevendende begivenhed og tradition var de nybagte studenters køretur og dans omkring "Hesten" på Kongens Nytorv, men den 27. maj dette år forbød tyskerne kørslen, hvilket forståeligt nok skabte stor harme i den akademiske verden.

PÅ SØBADEANSTALT

På det mere personlige plan skete der i løbet af juni måned det, at min skoleklasse kom på ugentlige besøg på søbadeanstalten i havnebassinet på Christianshavnsiden nær ved Langebro. Under ledelse af vores noget bøsse og stramme gymnastiklærer, Hr. Madsen, kørte eleverne fra min klasse, omkring 30 i alt, med sporvognen fra Rantzausgade og ud til Christianshavn, hvor vi stod af og i samlet flok gik hen til badeanstalten, som lå cirka 60 meter fra stoppestedet. Badeanstalten bestod af nogle brede træbroer, som hvilede på pæle, der var fæstnet på havnebunden. Ovenpå broplankerne var der på hver side af et rektangulært svømmebassin opført en lang række interimistiske trækabiner til omklædning og brusebad. For at man ikke skulle kunne glide på de i reglen våde planker, var der fastgjort lange, flettede kokosmåtter af omkring en god meters bredde langs med kanterne ud mod bassinet. Bassinet var så dybt, at hverken voksne eller børn kunne bunde. Det gjaldt derfor om at holde sig oven vande.

Hr. Madsen var en mand midt i 50'erne, ikke særlig høj, men firskåren og veltrænet af skikkelse. Han var karseklippet og havde et let furet ansigt og et overskæg, der ledte tanken hen på en vis herre syd for grænsen. Han gik altid i ridebukser og ridestøvler og var iført en stramtsiddende ridejakke, i al fald mens han underviste og opholdt sig på skolen. Desuden havde han altid en ridepisk i hånden, når han underviste. Hans måde at undervise på, var egnet til at minde hans elever om, at han havde en fortid i militæret, hvilket han da heller ikke undlod at gøre opmærksom på. Hans undervisning foregik i en kommandotone og med en stemmeføring, der skiftede mellem høje råb og lavtonet, nærmest hviskende hvislen mellem tænderne.

Når vi elever stod opstillet ved siden af hinanden fra den ene side af gymnastiksalen til den anden, og i reglen flere rækker bag hinanden, idet vi jo som nævnt var 30 elever i klassen, yndede Hr. Madsen at gå op og ned langs rækkerne og med grødet stemme brøle sine vekslende kommandoer: "Arme bøj, arme stræk!" Knæ bøj, knæ stræk!" I ød det fra ham, idet han slog taktfast med pishen på en af sine ridestøvler. Imidlertid kunne man sjældent høre hans

fodtrin, når han bevægede sig omkring på gulvet i gymnastiksalen, og derfor heller ikke, når han pludselig havde gjort holdt bag en af eleverne, hvis måde at udføre de påbudte øvelser på vakte hans mishag. Det kunne jo nemt hænde, at nogle af os mindre adrætte elever havde svært ved at holde ryggen ret op, når vi skulle gå ned i knæ, og så han det – og det gjorde han i reglen – svirpede han den arme synder over balderne med ridepiskan, så det sved. Dertil kom, at han umiddelbart bagefter hånede og truede den pågældende elev med nedsættende ord, som f.eks.: ”Nåh, din snydetamp! Så du troede, du kunne narre mig! Men jeg skal lære dig noget andet!” Hvorefter han slog nogle hårde slag mod sin ridestøvle med piskan, for ligesom at understrege alvorren i sine ord. Ordene faldt også, så de kunne minde om piskeslag.

Selv var jeg rystende angst for at blive ’offer’ for hans pisk og ironi, så derfor gjorde jeg mig til det yderste umage for ikke at tiltrække hans opmærksomhed på min person. Nogle gange var jeg alligevel ved at miste balancen, når vi f.eks. skulle gå ned i knæ, men heldigvis for mig syntes han aldrig at lægge mærke til det.

Respekten, for ikke at sige angsten eller frygten for Hr. Madsen fulgte også med ud til badeanstalten i havnebassinet, i al fald for mit vedkommende. Men efter at vi havde fået badebukser på og forsynet os med hver et korkbælte, skulle vi tage opstilling på række ved siden af hinanden langs kanten af svømmebassinet. Selv stod jeg længst borte fra Hr. Madsen, som – stadig iført sit ovenfor beskrevne ’kostume’ - havde taget opstilling et sted, hvorfra han kunne overskue eleverne. Herefter kommanderede han os efter tur til at springe eller hoppe ned i vandet og begynde at svømme, og den ene efter den anden af mine kammerater sprang ud og plaskede rundt nede i bassinet. Flere af dem var i forvejen gode svømmere, lige som de var gode til gymnastik, hvilket naturligvis især gjaldt den adrætte og smidige John, som derfor også var Hr. Madsens særlige kæledægge.

Da turen kom til mig, som stod og rystede af ængstelse, fordi jeg vidste, at jeg ikke kunne svømme rigtigt, sagde jeg spagfærdigt: ”Jeg kan ikke svømme! Jeg troede vi skulle lære det nu!” – ”Du skal ikke tro noget, dit fæhoved! Spring nu bare ud, så skal du nok få lært at svømme!” sagde han brøstigt. – ”Jamen, jeg tør ikke!” sagde jeg bønfoldende og nærmest grædefærdig. ”Tør ikke!” brølede Hr. Madsen, ”vil han så se at han opper sig! Sådan en knægt! Hvad bilder han sig ind!” Under denne krasse replik var Hr. Madsen gået hen og stod nu lige bag ved mig, og i samme øjeblik gav han mig et kraftigt skub, så jeg til min egen store forskrækkelse nærmest faldt ned i bassinet, hvor jeg fik hovedet under det temmelig kølige vand. Herved kom jeg til at sluge vand, så da jeg fik basket mig op til overfladen, prusted og spyttede jeg vandet ud af munden, samtidig med at jeg hev efter vejret.

Oppe på kanten af broen stod Hr. Madsen og en del af mine kammerater, og alle grinede højlydt ad mine anstrengelser, som sikkert har taget sig komiske ud for dem, men som for mig selv var ramme alvor, for jeg følte faktisk at jeg ville kunne drukne, især da jeg endnu ikke havde lært at svømme rigtigt. Jeg havde det største besvær med at holde mig oven vande, og sank med korte mellemrum nedad, så vandet var ved at lukke sig over mit hoved. Da Hr. Madsen blev klar over, at jeg rent faktisk ikke kunne svømme, greb han en lang stang med en bøjle ude for enden og sænkede den ned foran mig. "Grib fat i bøjlen!" kommanderede han. Jeg gjorde helt automatisk, ja, nærmest lettere panisk, som han sagde, og følte at jeg nu var frelst fra at drukne. "Hold fast og lig helt stille!" fortsatte han, idet han begyndte at trække mig af sted med stangbøjlen. "Gør svømmetag med benene!" befalede han, og jeg forsøgte efter bedste evne at gøre, som han forlangte. Men min krop var så stiv af kulde, at det kun blev til nogle ynkelige forsøg.

Efter at Hr. Madsen havde trukket mig frem og tilbage i bassinet et par gange, og formentlig havde indset det umulige i at få mig til at svømme, sluttede han med at trække mig, som holdt krampagtigt fat i stangbøjlen, hen til trappen fra bassinet op til broen, og jeg forstod umiddelbart dette som tegn til, at jeg nu kunne afslutte svømmeturen og kravle op. Dermed troede jeg mig frelst og mente, at læreren måtte have indset, at svømning ikke ligefrem hørte til min favoritbeskæftigelse. Men idet jeg kom op på broen og stod drivvåd og rystende af kulde foran ham, sagde han i en muntert-brøsig og ironisk tone: "Ja, svømme kan du sgu' ikke! Men du skal nok få det lært! Det skal jeg personligt sørge for med største fornøjelse!" Disse ydmygende ord følte jeg samtidig som en trusel, som bevirkede, at jeg bestemt ikke så frem til næste svømmetime om en uge, lige som jeg heller ikke så frem til næste gymnastiktime. For jeg var overbevist om, at han herefter havde udset sig mig som en slags syndebuk, som han kunne lade sin hyppige irritation og misfornøjelse gå ud over.

Da jeg kom hjem fra skole den eftermiddag kunne mor nok mærke, at pipet lige som var taget fra mig, og hun spurgte derfor, hvad der var i vejen. "Ikke noget!" svarede jeg uvilligt, men så selvmedlidende, at mor naturligvis var klar over, at jeg måtte have oplevet noget i skolen, som gjorde mig nedtrykt og humørforladt. "Fortæl mig nu, hvad der er hændt dig i dag!" sagde hun opfordrende, men samtidig i en medfølelse tone, så jeg i en blanding af selvretfærdig harme og vrede busede ud med hele historien. Og hvad blev følgen? – Jo, at mor lakonisk sagde: "Ja, men læreren har ret i, at man skal lære at svømme!" Antiklimaks.

(Fortsættes i afsnit 31)